کۆڕس بوکی خوێندنی باڵا

بەش :کوردی

کۆلێژ : پەروەردە

زانکۆ : سەلاحەدین

بابەت : زمانەوانی

ئاستی خوێندن : ماستەر   کۆڕسی یەکەم:

ناوی تەواوی مامۆستا : د. ئاسۆ عبدالرحمن کریم

نازناوی زانستی : مامۆستا

ساڵی ئەکادیمی خوێندن

2023/2024

کۆرس بووک

١. ناوی کۆرس	زمانەوانی : خوێندنی باڵا/ ماستەر – کۆرسی یەکەم -
٢. بەرپرسی بابەتەکە	د.ئاسۆعبدالرحمن کریم
٣. بەش / کۆلێژ	کوردی – پەروەردە
٤. پەیوەندی : ئیمەیڵی زانکۆیی فەرمی: ژمارەی مۆبایل :	aso.baban@su.edu.krd 07504561447
٥. کات (بە کاژێر)/ لە هەفتەیەک	(3) سێ
٦. کاتەکانی ئۆفیس	پێنجشەم/ لە(8:30 – 1:00)– سێشەم(12:00 :2:00)
٧. کۆدی کۆرس	
٨.پرۆفایلی ئەکادیمی مامۆستا	د.ئاسۆعبدالرحمن کریم بابان Academic Title:مامۆستا Email: aso.baban@su.edu.krd Mobile+9647504561447 - بەکالۆریۆس : زمان و ئەدەبی کوردی(2004-2005) - ماستەر زمانی کوردی(2008) - دکتۆرا(2019) - لە ساڵی 2009 مامۆستای یاریدەدەر - ساڵی 2019 مامۆستا نازناوی زانستی پیتی (د) (2019) **شوێن و ساڵ و بابەتی وانەوتنەوە :** أ- وەزارەتی پەروەردە- لە دواناوەندی سەروەرانی تێکەڵاو(2004-2005)/دواناوەندی ماردینی ئێواران(2005-2006)لە هەولێر. وتنەوەی بابەتی کوردی، بە وانەبێژ. ب- پە یمانگەی تەکنیکی- هەولێر / بەشەکانی(یاسا، شارستانی ،کارەبا)- وتنەوەی بابەتی کوردۆلۆژی - لە ساڵانی(2006-2007)،(2007-2008) بە وانەبێژ و گرێبەست.

ج-زانکۆی سۆران کۆلیژی پەروەردە-بەشی زمانی کوردی-2009تا کۆتای2015 لە بەشی زمانی کوردی،وتنەوەی بابەتەکانی (سینتاکس، زمانەوانی کۆمەڵایەتی، دیالیکتۆلۆجی،گفتوگۆی زانستی)- وتنەوەی بابەتی (کوردۆلۆژی)لە بەشەکانی (عەرەبی،ئینگلیزی مێژوو،جوگرافیا، دەروونناسی). **د- زانکۆی صەڵاحەددین-کۆلیژی کارگێری و ئابوری- بەشی ئابوری، وتنەوەی بابەتی کوردۆلۆژی لە ساڵانی(2009 -2010)،(2012-2013) بە وانەبێژی سەردان.** **ج-زانکۆی حەیات بۆ زانست و تەکنۆلۆژیا- کۆلیژی یاسا،بەشەکانی(یاسا ، پەیوەندییە نێودەوڵەتییەکان)، وتنەوەی بابەتەکانی(کوردۆلۆژی ، بیرکردنەوەی زانستی(تفکیر العلمیی)-)، ساڵانی (2013-2014)، (2014-2015)،(2015-2016).بە وانەبێژ و گرێبەست.** **تەنسیب:** مامۆستا/ بەشی زمانی کوردی کۆلیژی پەروەردەی زانکۆی کەرکوک(2016-2019). **میلاکی ئێستا:** -2019 **تا ئێستا** - بەشی زمانی کوردی کۆلیژی پەروەردەی زانکۆی سەلاحەددین.	
چەمك و پێناسەی زمان : مێژووی سەرهەڵدانی زمان، ئەرك و گرنگی زمانی ونا زمانی زمان : تیۆرەكانی زمان : لقەكانی زمان-	**٩. کیوۆردی (کلیلی) بابەتەکان**

١٠. تێروانینێکی گشتی بۆ کۆرسەکە:

لەم بابەتەدا بابەتی زمان و زمانەوانی لە چێوەی فەلسەفەی زمان و سەرهەڵدانی بیری زمان لە خودی زماندا و جیاکردنەوەی لە زانستەکانی تر و پەیوەندیان بە زانستەکانی تر دەخرێتەڕوو، زمان وەکو کەرستەیکی سەرەکی گرنگ پەیوەست بە ئەرك و بەکارهێنانی لەسەر بنەمانی تیۆرە زمانی و قوتابخانە زمانییەکانەوە، بەهەند وەرگرتنی زمانی کوردی لە نێو نەخشەی زانستی زمانی جیهاندا و ئەو تیۆرانە چ کاریگەرییەکیان لسەر زمانی کوردیدا هەیە.

١١. ئامانجی کۆرسەکە:

زمانەوانی بابەتێکی سەرەکییە، بۆ قوتابیان زمان بەگشتی و بەتایبەتیش پەیوەست بە کۆرس و بەشی زمانی کوردییەوە، بۆ ئەم مەبەستە پێویستە قوتابی خوێندنی باڵای ماستەری خوازیارانی بەشی زمان و ئەدەب، بە تێڕوانینی زانستی و ئەکادیمیانە بەم زانستە ئاشنابکرێن. قوتابیان لەم بابەتە و کۆرسەدا،بە مێژووی زمان و سەرهەڵدانی زمان و تیورەکانی زمان و گرنگی زمان پەیوەست بە هەموو بەشەکانی زانستی ترەوە، لە نێوشیاندا ئەدەب و زمان پەیوەندیان بەیەکترەوە، نەخشەڕێگای دەوڵەمەندبوونی زانستیانەی زمانیی زمان دەخوێندرێت و وانەوتنەوە بە قوتابیان بەهاوکاریکردنی زانستیانەی قوتابیان بە لێکۆڵینەوە و سمینار پێشکەشکردن لەبارەی زانستی زمانەوە ئامانجی ئەم خوێندنی ئەم کۆرسە لە زمانەوانی دێتەدی.

١٣. ئەرکی قوتابی:

1-بەشداریکردنی تیۆریانە و کارەکیانەی لە هەموو بابەتەکانی زانستی زمان، جا چ بە زارەکی یان نوسراو بێت.
2- ئامادەکردن و پێشکەشکردنی سمینار .
3- بەشداریکردنی تاقیکردنەوەی لەناکاو(کیوز)
4- پێداچوونەوە(ئارتیکەڵ ریڤیو) بە پێیی وانەدیاریکراوەکان.

١٣. فۆرمەکانی فێرکردن:

- **لەبەرئەوەی زمانەوانی بابەتێکە ڕاستەوخۆ پەیوەستە بەخودی مرۆڤ (قوتابیان)ەوە، بۆیە، ئامادەبوون و دانیشتنی قوتابیان بەشێوەی بازنەیی لە کلاسدا پێوستە، بۆ ئەوەی دەرچە و کەشێکی زانستی لێتێگەیشتنی گفتوگۆیانەی نێوان خودی قوتابیان و نێوان قوتابی و مامۆستا بێتەئاراوە.**

١٤. پلانی هەلسەنگاندن:

بۆ هەڵسەنگاندنی پلانی بەدەستهێنانی ئامانجی سەرەکی و لاوەکی بابەتی زانستی زمان(زمانەوانی) ، هەڵسەنگاندنی ئاستی قەتابیانە لەسەربنەماکانی پلان و نەخشەڕێگای وانەوتنەوە، پاش پێشکەشکردنی وانەکانی زانستی زمان، وڵام و ئاستی پێشکەشکردنی سمینار و تاقیکردنەوەکانی کیوز و ئاستی زانستی بەدەستهاتووی ئارتیکەڵ ریڤیوی قوتابیان، وەکو بەشێکە لە پەیی بردن بە ئامانجی بابەتی کۆرس، بەشێکی تر بریتییە لە کردنەوەس ئایدیایی زمانیی و خوازیاری زیاتری قوتابیان بۆ زانستی زمان.

١٥. دەرەنجامی فێرکردنی قوتابی:

گەرسەردەمانە و پەیوەست بە زاستەکانی ترەوە تێبیروانن، کە هیچ زانستێك نییە بەبێ زانستی زمان بتوانێت پەی بە بیردۆ و ئامانجەکەی ببات.
زانستی زمان کلیلی هەموو ئایدیاکانە . وێرای ئەمانەش ئامادەکردنی قوتابییە بۆ قۆناغ و کورسی داهاتوو، کە قوتابی خۆی پسپۆری زمان یەکلادەکاتەوە، بەتایبەتی بۆ ئەو قوتابیانەی دەبنە قوتابی ماستەری بەشی زمان، خەرمانێك لە زانستی زمانی و شارێگایەکی ڕوونیان لە زمانەوانی پێدەبەخشێت.

١٦. لیستی سەرچاوەکان :

ئاسۆ عبدالرحمن کریم، ستراتیژە کۆزمانەوانییەکان لە فێربوونی زمانی دووەمدا، 2023

ئومێد بارزان برزۆ،

ئەرخەوان محمەد عوبێد ، دیاردە کلتورییەکان لە (مەم و زین) ی (ئەحمەد خانی) دا ، نامەی دکتورا ،بەشی زمانی کوردی ، کۆلێژی زمان ، زانکۆی سلێمانی ، سلێمانی ٢٠١٤

بەهار زاهیر محمەد ،زمان یاسا کۆمەڵاتییەکان ، نامەی ماستەر ، بەشی زمانی کوردی ، کۆلێژی زمان ، زانکۆی سەڵاحەدین ، هەولێر ، ٢٠٠٩

پێشکەوت مەجید محەمەد ، ڕەگەز لە ڕوانگەی زانستی زمان کۆمەڵاتییەوە ، نامەی ماستەر .بەشی کوردی ، کۆلێژی زمان ، زانکۆی سلێمانی ، ٢٠١٣

پەروەر عەبدلرحمان سالح هەندی لایەنی کۆمەڵایەتی پراگماتیك (زمانی بواری پزیشکی بە نموونە) ، نامەی ماستەر ، بەشی کوردی ، کۆلێژی زمان ،زانکۆئ سەلاحەدین ، هەولێر ٢٠١٣

تالیب حوسێن عەلی ، زانستی زمان و زمانی کوردی ، چاپی یەکەم ، چابخانەی رۆژهەڵات هەولێر ٢٠١٤

حەسەن عەلی ئیبراهیم ، داواکردن و رەتکردنەوەی لەزمانی کوردیدا بە پێی تیۆری کردە قسەییەکان ، نامەی ماستەر ، بەشی کوردی ، کۆلێژی زمان سەڵاحەدین ، هەولێر ٢٠١٥

داریۆش ئاشوری ،چەمك و پێناسەی فەرهەنگ (کلتور) ، و ئیبراهیم حەسەن پور ، چاپی یەکەم ، چاپخانەی موکریان هەولێر ، ٢٠١٣

ڕەفیق شوانی ، زمانەوانی کۆمەڵە وتارێك، دەزگای توێژینەوە و بڵاوکردنەوەی موکریانی. (٢٠٠٩)،

سازان رەزا معین ، واتا و دەورووبەر ،نامەی ماستەر ، بەشی کوردی ، کولێژی زمان ، زانکۆی سەڵاحەدین ٢٠٠٥،

سەلام ناوخۆش، زمانەوانی لە (پانینی)یەوە بۆ (چۆمسکی)، 2016

شاخەوان جەلال فەرەج ،تابۆ وەك نموونەیەكی پەیوەندی نێوان زمان و كلتور ، نامەی دكتۆرا ، بەشی زمانی كوردی ، كۆلێژی زمان ، زانكۆی سلێمانی ، سلێمانی .

شاڵاو ساڵح حەمە غەریب ،زمانی ئاخاوتنی هەندێ پیشەی جیاواز لە هەرێمی كوردستاندا ، نامەی ماستەر ، بەشی كوردی ، كۆلێژی زمان ، زانكۆی سەلاحەدین ، هەولێر ، 2017

شیلان عومەر حوسێن ، زانستی زمانی كارەكی ، چاپی یەكەم ، چاپخانەی پیرەمێرد ، سلێمانی، (٢٠٢١)

شیلان عوسمان ، كارابونی زمان لە پەیوەندییە كۆمەڵاتییەكان ، چاپی یەكەم ، چاپخانەی هاوسەر هەولێر ٢٠٠٩

شەهاب شێخ تەیب ، چەند تیشكێك بۆ سەر لێكۆڵینەوە زمانییەكان.

عبدالواحید موشیر دزەیی، زمانەوانی گشتی ، 2021

عەبدالواحید موشیر دزەیی ، شیكردنەوەی ئاخاوتن لە زمانی كوردیدا ، چاپی یەكەم ، چاپخانەی چوارچرا ، ٢٠١٣

محەمەد مەعروف فەتاح ، زمانەوانی ، چاپی سێیەم ، چاپخانەی حاجی هاشم ، هەولێر ، ٢٠١١

محەمەد مەعروف فەتاح، لێكۆڵینەوە زمانەوانییەكان. 2010

وریا عومەر ئەمین، چەند ئاسۆیەكی تری زمانەوانی، بەرگی یەكەم، دەزگای چاپ و بڵاوكردنەوەی ئاراس، هەولێر،(٢٠٠٤)

هێمن عەبدولحەمید شەمس ، شێواز و دەربڕین لەبۆنە كۆمەڵاتییەكان .نامەی ماستەر بەشی كوردی ،كۆلێژی پەروەردە ،زانكۆی كۆیە ،كۆیە 2006

فردیناند دی سوسیر (1988) ،علم اللغة العام ،ترجمة یؤیل یوسف عزیز، جامعة الموصل.

الخولي، محمد علي (١٩٩٨)، دراسات لغوية، دار الفلاح للنشر و التوزيع، عمان – اردن.

لاينز، جون (١٩٨٧)، اللغة والمعنى والسياق، ت: عباس صادق وهاب، الطباعة والنشر دار الشؤون الثقافية العامة، العراق، بغداد.

ميشيل ما كارثي، ترجمة عبدالجواد توفيق محمود ، قضايا في علم اللغة التطبيقي ط1. (2005)

Poole , D (1992) , Language socialization in The second language classroom . language learning *processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press

–John J. Gumperz Interactional sociolinguistics was founded by linguistic anthropologist1973.

- Tannen, Deborah , 2006,Language and culture. In R.W. Fasold and J. Connor Linton (eds.) An Introduction to Language and Linguistics, Cambridge: Cambridge University Press.

- Crystal, David (2003), A dictionary of Linguistics and Phonetics, third edition, London: black well publishers.

- Horsy, K (2001), 101 Key ideas: Linguistics London.

ناوی مامۆستا	١٧.پراگرامی خوێندن:
	هەفتەی یەکەم : چەمك و پێناسەی زمان ، زمان لە ڕوانگەی بۆچوونی جیاوازەوە
	هەفتەی دووەم : زمانەوانی و سەرهەڵدانی مێژووی زمانەوانی.
	هەفتەی سێیەم : ئەرکی زمان ، تیۆرەکانی پەیدابوونی زمان/ تیۆری زانستی و ئاینی ، تایبەتییەکانی زمان
	هەفتەی چوارەم : لقەکانی زمان و ئاستەکانی زمان
	هەفتەی پێنجەم : : زانستی زمان پەیوەندی بە زانستەکانی ترەوە
	هەفتەی شەشەم سەردەمی زماناسی : یەکەم / قوتابخانەی کۆپێنهاگن(دانیمارك) دووەم : قوتابخانەی پراگ ، سێیەم: قوتابخانەی زمانەوانی مۆسکۆ چوارەم:قوتابخانەی بونیادگەری ئەمریکی ێنجەم/ ئۆکسفۆردی فەلسەفی

هەفتەی حەوتەم: **پێنجەم/ ئۆکسفۆردی فەلسەفی** **شەشەم/ قوتابخانەی لەندەن .**	
هەفتەی هەشتەم: **أ- هەڵسەنگاندن و پێشکەشکەشکردنی سمینار لەبارەی زمانەوانییەوە لەلایەن قوتابییەوە** **ب- تاقیکردنەوە.**	
هەفتەی نۆیەم **ئەتڵەسی زمانی و دابەشبوونی خێزانە زمانییەکان لە هیند و ئەو روپییەکانەوە بەسەر کۆمەڵەی ئاری و کانتۆمدا**	
هەفتەی دەیەم : : شوێنی زمانی کوردی لە نێو زمانەکانی جیهاندا	
هەفتەی یانزەم : **لە دایکبوون و مردنی زمان:** **بۆچی زمان هەیە دەمرێت؟ زمانیش هەیە لە مەردن نزیکە ، پێچەوانەکەش ڕاستە**	
هەفتەی دوانزەم : **گۆڕانی زمانەکان:** **زمانەکان چۆن دەگۆڕێن**	
هەفتەی سیانزەم : جیاوازی نێوان زمانی گوتن و نوسین	
هەفتەی چواردەم : پێداچوونەوە بە وانەکانی کۆرس: **أ- هەڵسەنگاندن و پێشکەشکەشکردنی سمینار لەبارەی زمانەوانییەوە لەلایەن قوتابییەوە** **ب- تاقیکردنەوە.**	

١٨. ڕێکارەکانی نمرە دانان:
1- هاوبەشی ڕۆژانەی قوتابی بەشێوەی زارەکی لە پۆلدا.
2- تاقیکردنەوەی لەناکاو(کیوز)
3- راپۆرت ، سمینار...
4-دانانی کاتی تاقیکردنەوە

١٩. نموونەی تاقیکردنەوەکان:

پ/ زمانەوانی چییە؟ چۆن زانستی زمان لە زانستەکانی تر جیابووەوە؟
پ/ لە مێژووی گەشەسەندنی زمانەوانیدا، بۆیەکەمجار چۆن و لەسەر چ بنەمایەك ئەم زانستەخرایەڕوو؟
پ/ قوتابخانە زمانەوانییەکان کامانەن ؟ لەسەر بنەمایەك لەیەکتر جیاوازن؟ بە بۆچوونی تۆ کام قوتابخانە لە نێو قوتاخانەکان گرنگە؟ چۆن؟ بۆچوونی خۆت بخەڕوو.

پ/ لە دابەشبونی خێزانە زمانەکان چۆن ڕوویداوە؟ شوێنی زمانی کوردی لە نێو خێزانە زمانەکان بخەڕوو

پ/ لە ڕوانگەی زانستی زمانەوە مردنی وشە چۆن ڕوودەدات؟ وەڵامەکەت بە نموونە بخەڕوو.

پ/ هەموو زانستەکان پەیوەندیان بە زانستی زمانەوەهەیە، و پێویستیان بە زانستی زمان هەیە.

ئەم بۆچوونە ە بیری زانستی زمانیی لێکبدەوە.

پ/ گۆڕانی زمانیی چییە؟ چۆن ڕوودەدت؟ کام گۆڕانی زمانە زووتر و خێراتر ڕوودەدت؟چۆن؟ ڕوونیبکەوە.

لە ڕوانگەی زانستی زمانەوە جیاوازی نێوان زمانی گوتن و زمانی نوسین چییە؟ بە نمونەوە بیانخەڕوو.

ئەم بۆشایانە بە وەڵامی گونجاو پربکەوە:
–هۆکاری گۆڕانی زمانی بریتییە لە: .... ،....................... ،................................ ،.................... .
–نزیکترین زانست لە زمانەوانی کۆمەڵاەتی زانستی........................... .
– مردنی زمان بریتییە لە... .
- زمانی کوردی لە خێزانە زمانی هیند و ئەوروپیدا دەکەوێتە... .
- قوتابخانەی بونیادگەری ئەمریکی لەسەر بیریی .... دروستبوو.

٢٠. تێبینی زیادە: **بەڕێزان ئەم کۆرس بوکە، دەشێت بە پێی هەلومەرجی زانستی و پێوستی کۆرسەکە بەشێکی گۆڕانی تێدابکێت، یان پاش و پێشبکرێت.**
٢١. پێداچوونەوەی هاوتا *

پێویستە ڕێگەپێدانی لیژنەی زانستی و خوێندنی باڵای هەبێت*